

**Anna Košátková, České království v kronice Otakara Štýrského, diplomová práce,
Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2015,
163 s. + 43 s. příloh**

Práce historiků bývá často omezena pouze na „seriózní“ prameny, přičemž největší váhu mívají zákoníky, diplomatický materiál či korespondence. Vedle toho stojí prameny narativní, které jsou jedněmi historiky přeceňovány jako záznamy očitých svědků doby, jinými naopak zavrhovány jako literární žánr, který může také jen ilustrovat dobové zvyklosti a kulturu či splňovat očekávání zadavatele díla. A. Košátková si ve své diplomové práci vytyčila nesnadný úkol vykreslit éru posledních přemyslovských králů ve světle rýmované kroniky Otakara Štýrského. Nejedná se o neznámý pramen. Naopak, citace z něj ilustrují zejména události spojené s Přemyslem Otakarem II. a jeho synem Václavem II. v mnohých syntetických pracích o době vrcholného středověku v Českých zemích. Autorka si je od počátku vědoma veškerých úskalí, která tento barvitý, ale přece jen žánrový pramen obsahuje. Už v úvodních kapitolách práce je patrné, že se autorka orientuje v teorii středověké literatury, že je mj. schopná odlišit literární klišé či ilustrativní příběhy od líčení možných skutečných událostí. Zamýšlí se také nad tím, komu byla vlastně kronika určena, jaké posluchače mělo toto dílo oslovit. Možná překvapivě jí nevychází jen jeden úzký okruh možných recipientů. Jak autorka píše, veršované kroniky, které patrně ve 13. a na počátku 14. století dosahovaly svého vrcholu, měly všechny předpoklady pro získání početného posluchačstva. Snad bylo vnímání přednášeného textu snadnější pro jeho melodičnost a pravidelný rytmus. Předčítání nebo přednášení kronik proto mohlo být i oblíbenou součástí dvorské zábavy. Hlavní částí práce A. Košátkové je rozbor „českého příběhu“ v této kronice, totiž dějin Českého království a politické scény doby přemyslovských králů od 13. století až do vymření dynastie. Práce se také snaží vysvětlit, proč autor kroniky věnoval českým událostem tolik prostoru. A. Košátková precizně analyzuje veškeré zprávy o českých panovnících z této doby. Všimá si přitom i kronikářem zmiňovaných politických a společenských souvislostí. Tyto zmínky mohou odrážet osobní autorův postoj, který A. Košátková charakterizuje jako „pohled štýrského šlechtice“ (s. 145). Autorka přitom důsledně odděluje informačně hodnotné pasáže od líčení spadající do kategorií dobových literárních žánrů (jako jsou např. charakteristiky panovníků, důvody jejich

životních proher apod.) a stopuje také možné informační a inspirační zdroje autora. Stranou nezůstaly ani v kronice zachycené osudy českých panovnic a dcer českých králů, v jejichž souvislosti jsou zmiňována další literární témata oblíbená ve dvorské společnosti, jako např. láska (Minne). Velkým bonusem pro čtenáře, ať už odbornou veřejnost či potenciální amatérské zájemce o historii, jsou autorčiny překlady těch pasáží z rýmované kroniky, které dosud do češtiny nebyly vcelku převedeny. Autorka je sice nepřevádí do rytmicky odpovídajících veršů, ale obsahově je naprosto věrná originálu a čtenář tak může ocenit i stylistické obraty Otakara Štýrského.

Velmi zajímavé jsou i přílohy A. Košátkovou zpracované, z nichž bych vyzvedla zejména rozbor tematického (resp. geografického) rádiu Otakara Štýrského, tj. velké rozsahu a různorodosti informací, které do své kroniky dokázal zahrnout, a které tak zpětně mohou svědčit o úrovni komunikace ve středověku a o tom, co bylo na štýrském dvoře považováno za důležité. Mj. se autorka také pokusila o literární rozbor sledovaných pasáží kroniky, např. tím, že analyzuje slovní spojení, jimiž Otakar Štýrský tituluje jednotlivé hrdiny svého líčení, a popisuje jejich vlastnosti jako dobrých či špatných vládců.

Text A. Košátkové je velmi dobrou diplomovou prací, která systematicky zpracovává informace o českých dějinách zachycené v kronice Otakara Štýrského. Autorka prokázala, že umí pracovat s prameny diplomatickými stejně jako narativními (v tomto případě i veršovanými), dochovanými navíc ve středohornoněmčině. Lze se domnívat, že se její práce stane východiskem pro další a hlubší bádání o vnímání českých panovníků, jejich činů a českých politických i společenských dějin v této kronice i v dalších literárních dílech vrcholného středověku v historických souvislostech, které autorka v práci sama naznačuje. Jedním z významných budoucích úkolů by byla širší komparace s obdobnými dobovými prameny nebo hlubší jazykově zaměřený rozbor kronikářových zpráv o Českých zemích.

Závěrem konstatuji, že Anna Košátková naplnila vrchovatě požadavky kladené na diplomovou práci, a proto ji vřele doporučuji k obhajobě, a to s návrhem hodnocení „výborně“.

V Praze 12. srpna 2015

PhDr. Eva Doležalová, Ph.D.

Náměty pro diskusi:

1) Čeští panovníci jsou v díle Otakara Štýrského zachycováni, zdá se, dost objektivně (pomineme-li už zmíněná literární kliše a další literární obrazy). Podařilo se autorce zachytit nějakou politickou událost, kterou kronikář, ať už z jakéhokoliv důvodu, posunul či zcela dezinterpretoval ?

2) Hlavní zprávy, které Otakara Štýrského ve vztahu k českým panovníkům zajímaly, se patrně vztahovaly k jejich zahraniční politice, vedlejším předmětem zájmu pak byl společenský život českého panovnického dvora. Zachytila autorka v kronice některé události, které by se např. vztahovaly pouze k české šlechtě bez přímé vazby na panovnický dvůr ?

3) Dovolím si i hypotetickou otázku týkající se možného dalšího zpracování analyzovaných záznamů v kronice, a to, zda by jimi bylo možné dokreslit obraz diplomacie českých králů ve 13. století, zda tedy výpovědní hodnota kronikářova líčení nějak zásadně doplňuje standardní znalosti z dochovaného diplomatického materiálu (např. tím, že zmiňuje doposud neznámé osoby pověřované diplomatickým akty, zákulisní jednání, či dokonce intriky) ?

4) Mohla by se autorka pokusit specifikovat, pro jaké auditorium byla kronika především určena – bylo to skutečně pro hlasité předčítání (recitaci) při dvorských zábavách ? Nepodařilo se k autorce k tomu tématu dohledat nějakou pramennou narážku či dokonce historickou zprávu ?

5) Na závěr si dovolím jednu historicky nekorektní otázku, totiž, zda ptáci, kteří měli zdecimovat ryby ve vodách Štýrska, byli opravdu plameňáci (s. 33) a nejednalo se spíše např. o volavky.